

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УКРАЇНІ. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Пешкова О.В., Бісмак О.В., Авраменко О.М.

Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків, Україна

Постановка проблеми. Необхідність інтеграції України у світовий соціальний простір, зміни в ринку праці потребують перегляду підходів до підготовки магістрів у вищій школі та моніторингу ефективності здійснюваних заходів [1,3]. Із часу приєднання до Болонського процесу та світового освітнього простору в системі освіти України відбуваються корінні зміни, спрямовані на досягнення головної мети - забезпечення високої якості освіти. Для цього потрібна істотна переорієнтація підготовки магістрів у системі вищої освіти. Підготовка нової генерації високоосвічених магістрів з фізичної реабілітації, має потребу в кардинальних змінах. До першочергових завдань, які повинна виконати держава в сфері освіти, увійшли ті, які проголошують потребу впровадження нових управлінських форм і методів розвитку освіти, а також моніторингу професійної підготовки магістрів. Актуальними є питання, що стосуються модернізації змісту професійної підготовки магістрів з фізичної реабілітації в контексті відповідності сучасним вимогам вищої школи [8,9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Система вищої освіти є одним із головних соціальних інститутів, покликаних забезпечити якісне входження молодого покоління в сферу суспільних відносин. Тому Україна з 2010 року розпочала активно реформувати програми підготовки магістрів у вищих навчальних закладах, на що були направлені відповідні накази та постанови. 10 лютого 2010 року вийшов наказ МОН №99 про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні. Згідно нової концепції підготовки магістрів термін навчання зростає до 1,5-2 років. Пізніше МОН затвердило план дій на виконання Концепції підготовки магістрів в Україні на 2010-2012 роки (Наказ МОН №165 від 02.03.2010 р. «Про затвердження Програми організації підготовки магістрів в Україні») [5,10].

У новій редакції «Закону України про вищу освіту», яка в даний час розглядається Верховною Радою України, вказується що «магістр - освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти, який здобувається на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра і передбачає оволодіння особою відповідною освітньо-професійною програмою та набуття компетенцій для виконання завдань та обов'язків (робіт) інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності». Фактично, освітні програми підготовки магістрів будуть поділені на: дослідницькі: поглиблення досліджень в одній з наукових галузей (2 роки); професійні: розвиток професійних та формування управлінських компетенцій (1,5 роки); кар'єрні: покращення теоретичних і практичних знань для кар'єрного зростання та підготовки до управлінської діяльності. Це формат післядипломної освіти (1-1,5 роки) [7,11,12].

Магістри дослідницької програми є потенційними винахідниками та вченими. Їх програма включає більшу кількість «наукових» годин. Магістри професійної програми набувають більше професійних та управлінських компетенцій. Якщо вони захочуть закінчити дослідницьку програму, необхідно буде провчитись ще від 0,5 до 1 року. Відповідно до класифікації програм можуть існувати дипломи професійного, дослідницького та кар'єрного магістра [10]

Важливість цього розподілу починається з необхідності відділити підготовку майбутніх наукових і науково-педагогічних працівників, а також посилити практичну спрямованість професійних магістерських програм. Кар'єрні магістратури можна розглядати як один з видів післядипломної освіти [2,4].

Вивчення науково-педагогічної літератури та практичної діяльності вищих навчальних закладів свідчить про необхідність розробки змісту, нових форм і методів професійної підготовки магістрів фізичної реабілітації як фахівців найвищого кваліфікаційного рівня, які в майбутньому поновлять склад науковців з різних галузей науки та викладацький корпус вищих навчальних закладів, спеціалізованих навчальних закладів та ін. В Україні магістратура знаходиться на

етапі становлення. За цих умов особливого значення набуває створення якісно нової системи організації фахової і професійної підготовки магістратури, яка озброїть майбутнього фізичного реабілітолога вміннями інтегрувати спеціальні, психолого-педагогічні, методичні й дидактичні знання в нестандартних ситуаціях професійної діяльності та застосовувати наявний досвід для особистісного саморозвитку і самовдосконалення. Це потребує принципово нового змісту, методів і форм професійної підготовки, метою якої є формування особистості, здатної самостійно і творчо мислити.

Мета – охарактеризувати програму професійної підготовки магістрів фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах України.

Методи дослідження. Аналіз нормативних документів та літературних джерел.

Результати дослідження. Необхідність оновлення освітньо-професійної програми підготовки магістрів за спеціальністю «Фізична реабілітація» диктується певною невідповідністю між змістом підготовки і об'єктивно існуючими та перспективними (виникаючими) професійними завданнями та обов'язками фізичних реабілітологів.

Кваліфікацію фізичного реабілітолога у вищих навчальних закладах на освітньому рівні магістр студент набуває по закінченню п'яти років безперервного навчання, або з перервою, на протязі якої він працює на посаді інструктора або методиста ЛФК, масажиста після чотирьох років навчання (рівень бакалавр). Це відповідає ступінчастій формі професійної підготовки, яка передбачена цільовою програмою, що базується на системно-структурному підході до процесу освіти [4,6].

Магістерська підготовка, у порівнянні з бакалаврською підготовкою, включає більш індивідуалізовані форми навчання. Розвиток особистості майбутнього магістранта характеризується становленням професійної спрямованості, формуванням почуття обов'язку і відповідальності за успіх професійної діяльності, прагненням досягти високих результатів у галузі своєї майбутньої

професійної діяльності, спрямованістю на формування найголовніших професійних якостей, готовність до майбутньої професійної діяльності.

Навчальний план передбачає вивчення комплексу навчально-наукових дисциплін, які дозволяють магістру після його оволодіння повною мірою виконувати свої професійні та педагогічні функції. Умовно їх можна об'єднати у три основні цикли: гуманітарні і соціально-економічні (20% від обсягу годин навчального плану магістратури); природничо-наукові (25-30% від обсягу годин навчального плану магістратури), професійно-практичні (50-55% від обсягу годин навчального плану магістратури) [2,7,11].

При розробці стандартів вищої освіти для освітньо-кваліфікаційного рівня магістра з нормативною тривалістю навчання у 1,5-2 роки в Україні встановлено таку структуру загального навчального часу: професійні програми – загальний обсяг 90 кредитів ECTS (3240 годин) при навчанні 1,5 роки та 120 кредитів ECTS (4320 годин) – при навчанні 2 роки; дослідницькі програми – загальний обсяг 120 кредитів ECTS (4320 годин) при навчанні 2 роки. Загальний навчальний час включає теоретичну підготовку (нормативні дисципліни – 24/30 кредитів відповідно у професійних та дослідницьких програмах, вибірккові дисципліни – 36/60 кредитів та практичну підготовку – 21/30 кредитів відповідно до програми.

Основна увага у навчанні магістра фізичної реабілітації приділяється вивченню спеціальних дисциплін, ґрунтовні знання з яких будуть міцним фундаментом для формування майбутнього високоякісного фахівця, науковця [6].

У лекційному курсі вивчаємих дисциплін викладаються питання загальних основ етіопатогенезу, клінічних симптомів і синдромів захворювань і пошкоджень внутрішніх органів, нервової, ендокринної, сечостатевої систем, опорно-рухового апарату, розкривається роль ЛФК, масажу, фізичних факторів у комплексної реабілітації хворих, пояснюються механізми лікувальної дії фізичних вправ і масажу на організм осіб, які займаються ЛФК, обґрунтовуються особливості методик лікувальної гімнастики, масажу та фізіопроцедур у

залежності від характеру перебігу захворювання, періоду або стадії захворювання або пошкодження, рухового режиму та загального стану хворого.

На протязі навчання у магістратурі студенти вдосконалюють знання з теоретичних аспектів фізичної реабілітації, вивчають основи мануальної корекції, психопрофілактики та психокорекції, фітотерапії, дієтотерапії, основ протезування, сучасні засоби відновлювання у спорті, проводять науково-дослідну роботу, яка знаходить відображення у магістерській роботі [6].

У науково-дослідній роботі студенти, крім методів медичного контролю, використовують сучасні біохімічні, біофізичні методики визначення функціонального стану організму при впливі різних методів і засобів фізичної реабілітації.

Практична підготовка є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми підготовки магістра та має на меті набуття та закріплення студентом вмінь та знань з вирішення професійних і соціально-професійних завдань. Види практичної підготовки й її обсяг визначені переліком умінь і знань, які мають набути магістранти, в тому числі й у період проходження практики [6].

Для забезпечення якісної підготовки магістрів фізичної реабілітації за різними напрямками (дослідницькі, професійні, кар'єрні) потрібно відповідна нормативна база, покращення фінансування освіти в Україні, наукове та методичне забезпечення, професорсько-викладацький склад кафедр, матеріальна база вищих навчальних закладів та ін.

Висновки. Освітня політика України стосовно професійної підготовки магістрів з фізичної реабілітації враховує мету і принципи Болонського процесу і здійснюється згідно Державного освітнього стандарту. Результати аналізу системи підготовки магістрів фізичної реабілітації в Україні свідчать про необхідність удосконалення вітчизняних навчальних планів підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації. Магістерська підготовка фізичного реабілітолога має бути фундаментальною, професійно та практично орієнтованою, вона має поєднувати професійні знання, уміння й навички та творчу діяльність.

В перспективі планується дослідити особливості професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у різних країнах Європейського регіону.

Література.

1. Болонський процес та кредитно-модульна система організації навчального процесу [Електронний ресурс] / ЧНУ ім. Ю. Федьковича. -- Режим доступу: <http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/infrack/00intro/01bolon>, вільний. -- Заголовок з екрану.
2. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Болюбаш Я.Я. - К.: ВВП «КОМПАС», 1997. – 64 с.
3. Верич Г.Е. Проблема, итоги и перспективы преподавания специальности «физическая реабилитация» в вузах / Г.Е. Верич, Бородин Ю.А. // Фізична реабілітація як напрям підготовки спеціалістів: тези доповідей учасників міжнародної науково-методичної конференції. – К., 2003. – С. 13-14.
4. Внедрение кредитно-модульной системы организации учебного процесса в высших учебных заведениях Украины [Электронный ресурс]. -- Режим доступа: <http://www.globalteka.ru/news/1-latest-news/149-2009-02-03-15-36-55.html>, свободный. -- Название с экрана.
5. Петренко В. Л. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи стандартів вищої освіти / В. Л. Петренко // Вища освіта. – 2003. – № 10. – 82 с.
6. Пешкова О.В. Вступ до спеціальності (Фізична реабілітація): [навчальний посібник] / О.В. Пешкова. – Харків, 2007. - 147 с.
7. Про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні / Наказ МОН № 99 від 10.02.10 року // <http://osvita.ua>
8. Савченко В. Фізична реабілітація: питання підготовки фахівців в вищих навчальних закладах освіти та їх правового статусу в Україні / В. Савченко, В.Клапчук // Спортивний вісник Придніпров'я, 2003. - № 3-4. – С. 87-90.

9. Янковий В. Болонский процесс: путем европейской интеграции [Электронный ресурс] / В. Янковий. -- Режим доступа: <http://iic.dgtu.donetsk.ua/russian/ovs/sgurov.html>, свободный. -- Название с экрана.
10. Фініков Т. В. Пропозиції з вдосконалення структури, змісту та організації підготовки магістрів в Україні // <http://osvita.ua>
11. www.mon.gov.ua
12. www.sites.znu.edu.ua